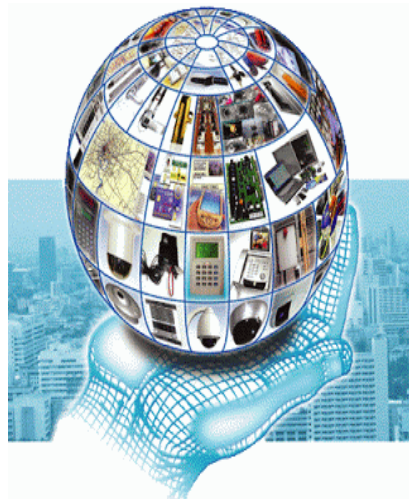

การพัฒนาคนทุกช่วงวัย สู่สังคมไทยที่มี คุณภาพ

นางชุตินาฏ วงศ์สุบรรณ

รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การประชุมกลุ่มย่อย กลุ่มที่ 1 การพัฒนาคนทุกช่วงวัยสู่สังคมไทยที่มีคุณภาพ

การประชุมประจำปี 2557 ของ สศช.

จากทัศนสังคมไทยที่สำคัญในอนาคต

จากทัศนสังคมไทย

สังคมที่เป็นผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์

- เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ปี 2564 และปี 2567 จะเป็น super-aged society
- ขนาดครัวเรือนจะเล็กลงต่ำกว่า 2.5 ในปี 2576
- ผู้สูงอายุจำนวนมากจะอยู่คน (แก่-จน-โดดเดี่ยว)

สังคมที่เป็นปัจเจกนิยมมากขึ้น

- แนวโน้มครัวเรือนประเภทอยู่คนเดียว skip generation สูงขึ้น
- คนรุ่นใหม่ที่เป็น gen y z และ α มีความแตกต่างด้านความคิด การดำรงชีวิต
- มีเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ ที่เอื้อต่อการรวมกลุ่ม โดยไม่มีปฏิสัมพันธ์กันมาก่อน

สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม

- จำนวนคนต่างชาติจะเพิ่มมากขึ้น คาดว่าปี 2566 จะมีมากกว่า 6 ล้านคน
- ประสบกับความหลากหลายด้านชาติพันธุ์มากขึ้นในชีวิตประจำวัน
- สิทธิในการได้สัญชาติไทยของเด็กทุกคนที่เกิดในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีและกฎระเบียบ ระบบทุนนิยม ในศตวรรษที่ 21

คุณลักษณะคนไทยที่พึงปรารถนา

- คนไทยมีศักยภาพเพียงพอในการมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศ
- คนไทยมีความมั่นคงในชีวิต
- คนไทยมีครอบครัวที่อยู่ดีมีสุข

จากทัศนสังคมไทย

สังคมแห่งเทคโนโลยี

- ชีวิตดิจิทัลเป็นองค์ประกอบสำคัญของวิถีชีวิต
- ความเหลื่อมล้ำทางด้านดิจิทัล เป็นขีดความสามารถในการใช้งาน โดยเฉพาะการใช้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง
- การละเมิดความเป็นส่วนตัวและความไม่ปลอดภัยบนโลกออนไลน์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

สังคมเมืองกินชนบท

- พื้นที่เมืองขยายตัวไปยังชนเมืองอย่างรวดเร็วและเป็นวงกว้าง
- รูปแบบความสัมพันธ์เป็นเชิงปัจเจกมากขึ้น (ต่างคนต่างอยู่)
- มีการเคลื่อนย้ายแรงงานนำไปสู่ปัญหาชุมชนแออัด และปัญหาคุณภาพชีวิต

สังคมที่เหลื่อมล้ำและมีปัญหาความขัดแย้ง

- ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา การทำงาน สาธารณสุข การพักผ่อนหย่อนใจ ที่เกิดระหว่างบุคคล กลุ่มอาชีพ ชั่ววัย
- ความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งระหว่างกลุ่มคนต่างฐานะกัน และระหว่างกลุ่มอาชีพที่ใช้ความรู้กับแรงงานทั่วไป
- ความขัดแย้งจากความเห็นต่างและความไม่เท่าเทียมกัน

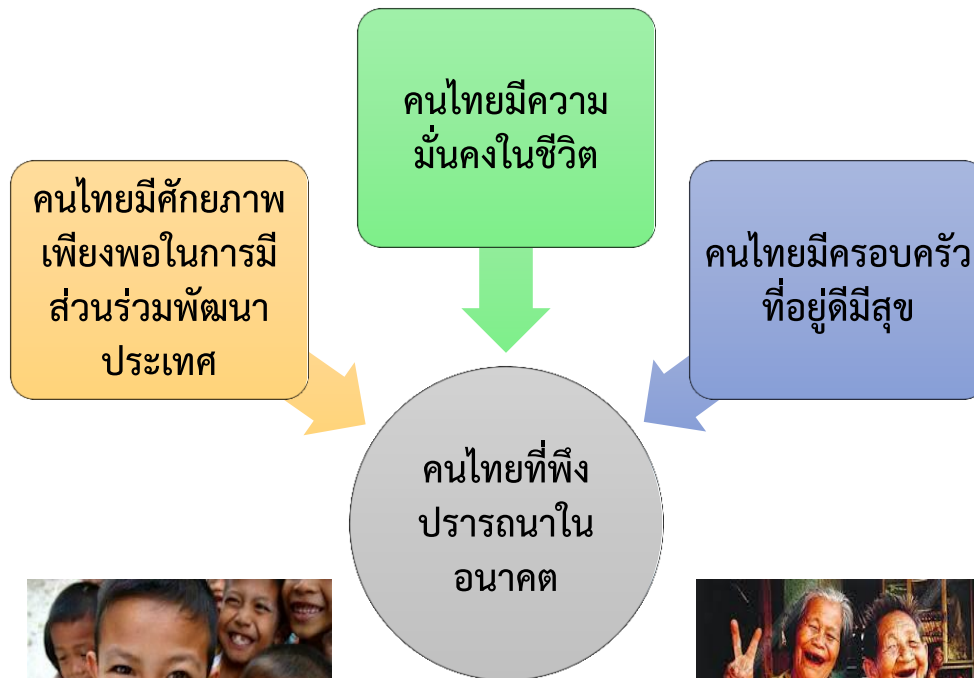
คุณลักษณะคนไทยที่พึงปรารถนาในอนาคต

ทางเศรษฐกิจและหลักประกันทางสังคม สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนในอนาคต มีการเตรียมพร้อมทางด้านการเงิน มีหลักประกันทางรายได้ การออม เพื่อความมั่นคงทางรายได้ที่เพียงพอ สามารถพึ่งตนเองได้หลังวัยทำงาน และสังคมไทยมีการจัดสวัสดิการทางสังคมอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มประชากร

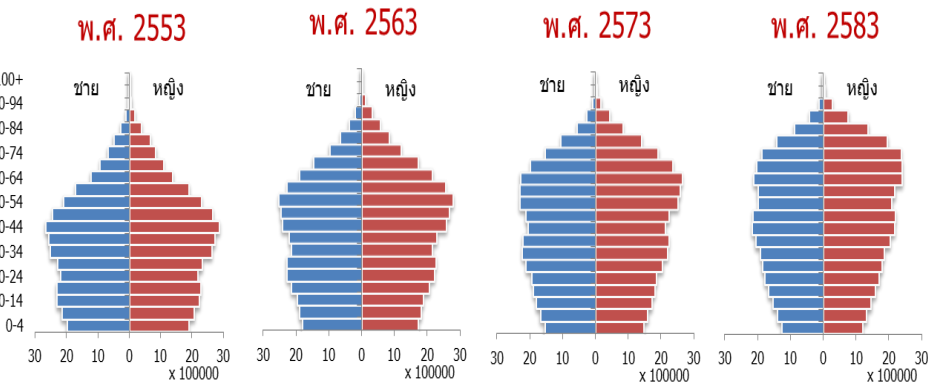
มีความพร้อมทางกาย ใจ สติปัญญา มีทักษะและสมรรถนะอย่างรอบด้าน ทั้งการดำเนินชีวิตและการทำงาน มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีความคิดสร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย มีจิตสำนึกวัฒนธรรมที่ดีงามและรู้คุณค่าความเป็นไทย มีความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ มีโอกาสสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถเป็นพลังในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

มีครอบครัวที่อบอุ่น ซึ่งเป็นแหล่งบ่มเพาะประชากรที่มีคุณภาพสู่สังคมไทย สมาชิกทุกคนในครอบครัว รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบ เอื้ออาทรต่อกันในครอบครัว ชุมชนและสังคม โดยทั้งสามสถาบันมีส่วนร่วมในการสร้างความมั่นคงและเอื้อต่อการพัฒนาคนอย่างสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต

สถานการณ์และบริบทการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อการพัฒนาคนไทยที่พึงประสงค์

ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยโครงสร้างประชากรไทยมีสัดส่วนประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานลดลง ส่วนประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี 2567

ประมิตการเปลี่ยนแปลงของประชากรไทย จำแนกตามเพศ
ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

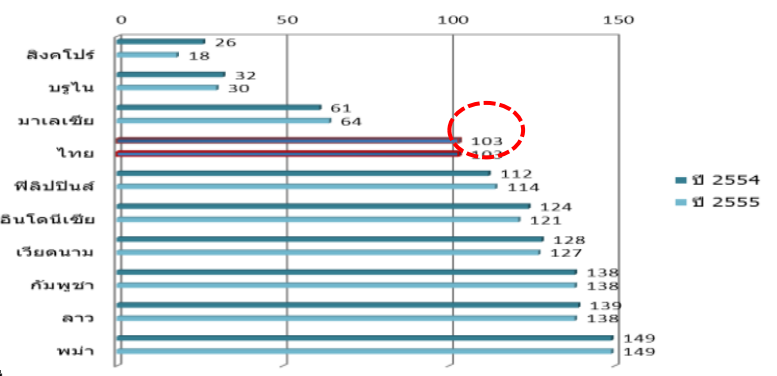
ปี	จำนวนประชากร (พันคน)				สัดส่วน (%)			
	รวม	0-14 ปี	15-59 ปี	60+ ปี	รวม	0-14 ปี	15-59 ปี	60+ ปี
2513	34,384	15,515	17,188	1,681	100.0	45.1	50.0	4.9
2533	54,549	15,947	34,585	4,017	100.0	29.2	63.4	7.4
2543	62,212	15,344	41,030	5,838	100.0	24.7	66.0	9.4
2553	67,790	12,642	42,740	8,408	100.0	19.8	67.0	13.2
2563	65,996	11,081	42,293	12,622	100.0	16.8	64.1	19.1
2573	66,174	9,800	38,795	17,579	100.0	14.8	58.6	26.6
2583	63,864	8,170	35,175	20,519	100.0	12.8	55.1	32.1

ที่มา : 1. ปี 2513, 2533, 2543 จากข้อมูลสำมะโนประชากรและเคหะ, สำนักงานสถิติแห่งชาติ
2. ปี 2553-2573 จากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583, ศศช.

- อัตราเจริญพันธุ์รวมของประเทศลดลงอย่างต่อเนื่องจาก 5.1 คน ในปี 2515 เหลือ 1.6 คน ในปี 2553 ซึ่งต่ำกว่าระดับทดแทน ทำให้การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583 พบว่า
- ประชากรไทยจะเพิ่มขึ้นสูงสุดเป็น 66.4 ล้านคน ในปี 2569 จากนั้นจะค่อยๆ ลดลงเหลือ 63.9 ล้านคน ในปี 2583
 - สัดส่วนประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานเริ่มลดลง ขณะที่ประชากรวัยสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

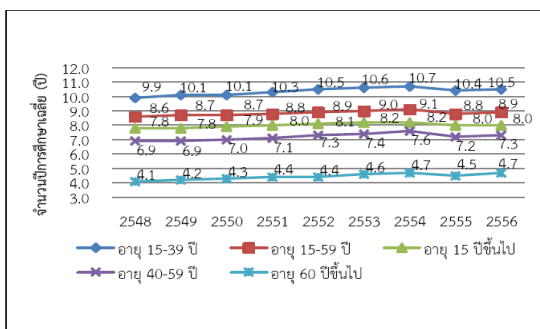
คุณภาพการศึกษาและผลิตภาพแรงงาน

ดัชนีการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ : ไทย อยู่ในอันดับ 103 จาก 187 ประเทศในปี 2554 และ 2555 เป็นรองประเทศในภูมิภาคเดียวกันและประเทศสมาชิกอาเซียน ได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลี ออสเตรเลีย รวมทั้งสิงคโปร์ บรูไน และมาเลเซีย มีอันดับที่ต่ำกว่าฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย เวียดนาม

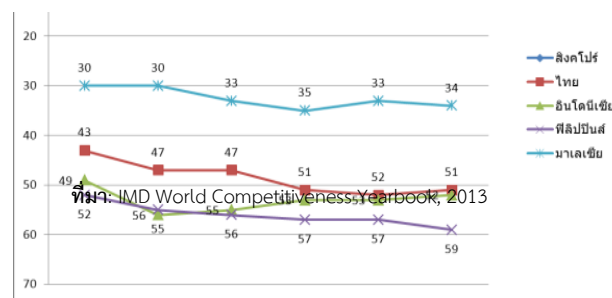
ที่มา: Human Development Report 2011, UNDP

แผนภูมิแสดงปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทย จำแนกตามกลุ่มอายุ ตั้งแต่ปี 2550- 2556

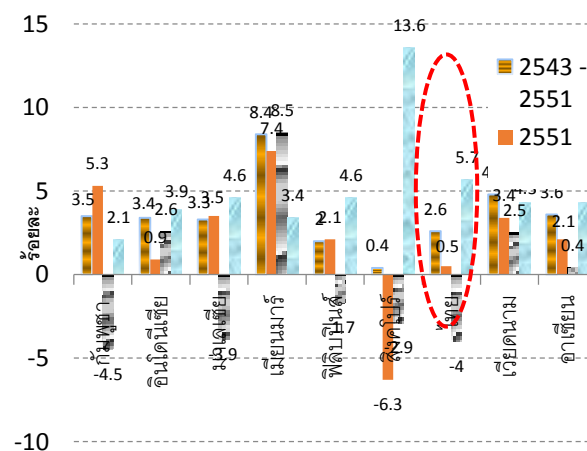
ที่มา : ปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทย มอสถิตและตัวชี้วัดทางการศึกษา10 มีนาคม 2557
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ขีดความสามารถด้านการศึกษาของประเทศไทย อยู่ในระดับต่ำที่อันดับ 51 จาก 60 ประเทศ ในปี 2556 จากที่เคยอยู่ในอันดับที่ 47 ในปี 2552 ซึ่งอยู่ในอันดับเหนือกว่าอินโดนีเซีย(อันดับที่ 52) และฟิลิปปินส์ (อันดับที่ 59) แต่ยังด้อยกว่าสิงคโปร์ (อันดับที่ 4) ค่อนข้างมาก

ที่มา: IMD World Competitiveness Yearbook, 2013

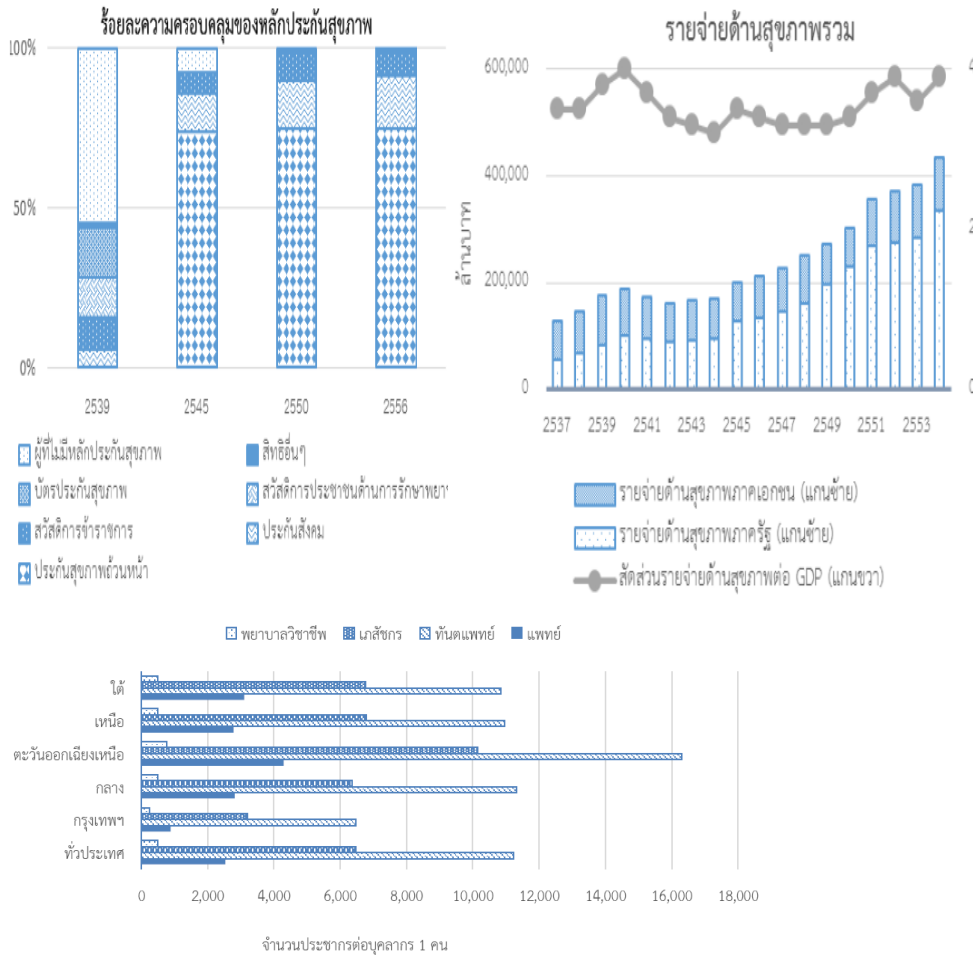
อัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยของผลิตภาพแรงงาน ต่อ GDP ปี 2543-2551, 2551, 2552 และ 2553 ของอาเซียน

ที่มา : International Labour Organization (2011), Key Indicators of the Labour Market (KILM)

สถานการณ์และบริบทการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อการพัฒนาคนไทยที่พึงประสงค์ - ความมั่นคงในชีวิต

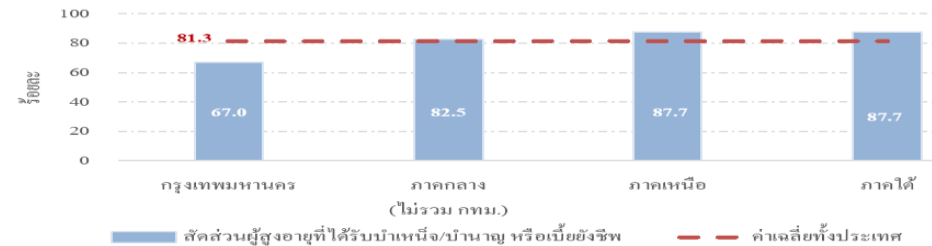
หลักประกันสุขภาพ: คนไทยเกือบทั้งหมดได้รับความคุ้มครอง โดยที่สิทธิหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าคิดเป็นร้อยละ 74.7 ของปชก.ทั้งหมด สิทธิประกันสังคมร้อยละ 16.6 สิทธิข้าราชการร้อยละ 7.7

ที่มา: กระทรวงสาธารณสุข, 2557

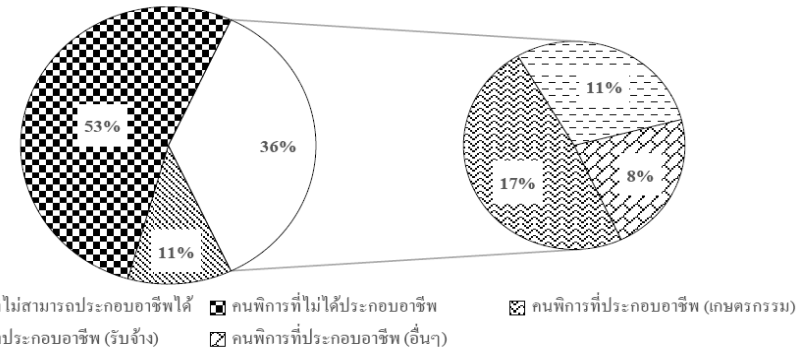
สวัสดิการสังคมอื่นๆ: คนไทยได้รับความคุ้มครองผ่านสวัสดิการสังคมมากขึ้น คือ ผู้พิการขึ้นทะเบียนเพื่อรับสวัสดิการสังคมมากขึ้นจาก 42,308 คนในปี 2549 เป็น 1,416,260 คนในปี 2556 สัดส่วนผู้สูงอายุรับเบี้ยยังชีพจากร้อยละ 6.30 ในปี 2546 เป็นร้อยละ 76.67 ในปี 2556 อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมในคลาดแรงงานของกลุ่มคนพิการยังมีข้อจำกัด โดยที่คนพิการที่อยู่วัยแรงงานไม่ได้ประกอบอาชีพถึงร้อยละ 52.56 และคนทำงานส่วนใหญ่จะอยู่เฉพาะในภาคเกษตร และรับจ้าง

แผนภาพแสดงสัดส่วนผู้สูงอายุที่ได้รับเงินบำเหน็จ/บำนาญ หรือเบี้ยยังชีพปี 2554

ที่มา: วิพรรณ ประจวบเหมาะ และคณะ, 2556

แผนภาพแสดงการประกอบอาชีพของคนพิการในวัยทำงานปี 2555

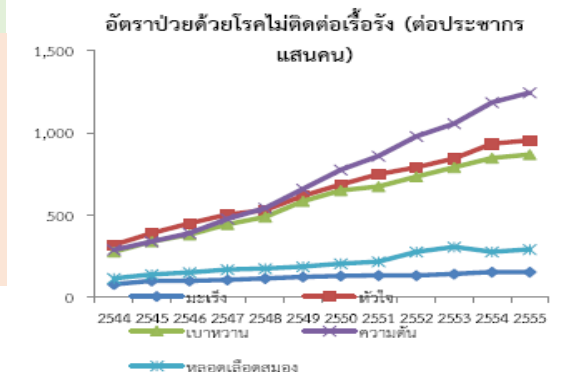
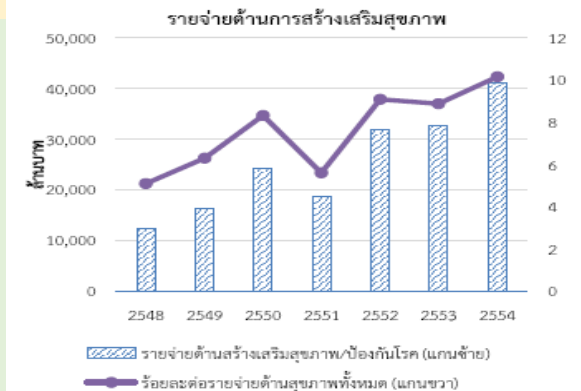
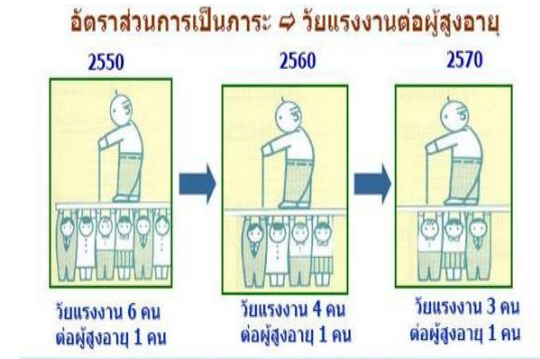

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2556

ช่องว่างระหว่างวัยของประชากร : ความแตกต่างของประชาชนแต่ละรุ่นทั้ง baby boom gen x gen y และ gen z ดังนั้น ในการพัฒนาต้องพิจารณาหาจุดแข็งและจุดอ่อนของคนแต่ละช่วงวัย ซึ่งครอบครัวจะเป็นจุดเริ่มที่สำคัญในการสร้างความสัมพันธ์เพื่อเรียนรู้และเข้าใจซึ่งกันและกัน และปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมในสังคมอย่างเป็นสุข

พฤติกรรมทางสุขภาพ : คนไทยเผชิญกับภาวะการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคเบาหวาน โรคมะเร็ง และโรคหลอดเลือดสมอง ยังคงเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง สาเหตุจากพฤติกรรมในชีวิตประจำวันไม่เหมาะสม เช่น การบริโภคผักและผลไม้ น้อย บริโภคหวาน มัน เค็มมากเกินไป สูบบุหรี่ ดื่มสุรา ภาวะน้ำหนักเกิน และออกกำลังกายไม่เพียงพอ

ความอบอุ่นในครอบครัว ความสมดุลระหว่างการทำงานและการใช้ชีวิต : โครงสร้างการพึ่งพิงอาศัยกันระหว่างบุคคลในครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลง รูปแบบครอบครัวมีความหลากหลายและซับซ้อน

ทิศทางการพัฒนาคนทุกช่วงวัยสู่สังคมไทยที่มีคุณภาพ

เป้าหมายการพัฒนา

- 1) คนไทยทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาที่เหมาะสม มีศักยภาพเพิ่มขึ้น มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน
- 2) คนไทยทุกคนมีความมั่นคงในชีวิต ได้รับสวัสดิการทางสังคมที่เพียงพอ สามารถพึ่งตนเองได้หลังวัยทำงาน
- 3) คนไทยมีครอบครัวที่เข้มแข็งอบอุ่น สมาชิกทุกคนในครอบครัว รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบ และเอื้ออาทรต่อกันในครอบครัว ชุมชน และสังคม

ประเด็นและจุดเน้นการพัฒนา

เด็กปฐมวัย

วัยเรียน

วัยรุ่น/นักศึกษา

วัยแรงงาน

วัยผู้สูงอายุ

การพัฒนา
ศักยภาพคนไทย

การสร้างความ
มั่นคงในชีวิต

การสร้าง
ความอยู่ดีมีสุขของ
ครอบครัวไทย

การมี
พัฒนาการสมวัย

การได้รับการศึกษาที่มี
คุณภาพและทักษะที่
จำเป็นสำหรับโลก
อนาคต

การมีทักษะชีวิตและ
ทักษะการทำงาน

การพัฒนาทักษะและ
สมรรถนะอย่าง
ต่อเนื่อง

การพัฒนาทักษะ
ความรู้ ความสามารถ

การเตรียมความพร้อม
ให้เด็กปฐมวัยเป็นคน
ไทยที่มีความมั่นคงใน
ชีวิต

การสร้างโอกาสทาง
การศึกษาในระดับสูง
เพื่อโอกาสการทำงาน
และการสร้างความ
มั่นคงในชีวิต

การสร้างโอกาสใน
การศึกษาระดับสูงและ
ประสบการณ์การ
ทำงานจริง

การสร้างความมั่นคง
ในชีวิตให้แรงงาน

การสร้างความมั่นคง
ในชีวิตของผู้สูงอายุ

การสร้างครอบครัว
ให้เด็กปฐมวัย

การวางรากฐาน
จริยธรรม คุณธรรม
เพื่อความอยู่ดีมีสุข

การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อ
รองรับการ
เปลี่ยนแปลงและการ
ก้าวสู่การเป็นผู้ใหญ่

การส่งเสริมความ
อบอุ่นในครอบครัว
สำหรับวัยแรงงาน

การสร้างคุณค่าและ
ความอบอุ่นในวัย
ผู้สูงอายุ